Муғаллим ҳәм үзликсиз билимлендириў

ISSN 2181-7138

№ 6 2021 жыл

Илимий-методикалық журнал

Редактор:
А. Тилегенов

Редколлегия ағзалары:
Мақсет АЙЫМБЕТОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ
Байрамбай ОТЕМУРАТОВ
Кеңесбай АЛЛАМБЕРГЕНОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ
Өсербай ӘЛЕЎОВ
Асқар ДЖУМАШЕВ
Кеңесбай ДАУЛЕТЯРОВ
Гүлнара ЖУМАШЕВА
Мырзамурат ЖУМАМУРАТОВ
Амангелди КАМАЛОВ
Сарсен КАЗАХБАЕВ
Гулмира КАРЛЫБАЕВА
Сабит НУРЖАНОВ
Уролбой МИРСАНОВ
Арзы ПАЗЫЛОВ
Зухра СЕИТОВА
Айдын СУЛТАНОВА
Тажибай УТЕБАЕВ
Ризамат ШОДИЕВ
Ойбахор ШАМИЕВА
Бекзод ХОДЖАЕВ
Дўстназар ХИММАТАЛИЕВ
Гулрухсор ЭРГАШЕВА

Шөлкемлестириўшилер:
Қарақалпақстан Республикасы Халық билимлендириў Министрлиги, ӨЗПИИИ Қарақалпақстан филиалы

Өзбекстан Республикасы Министрлер Кабинети жанындағы Жоқарғы Аттестация Комиссиясы Президиумының 25.10.2007 жыл (№138) қарары менен дизимге алынды

Қарақалпақстан Баспа сөз ҳәм хабар агентлиги тәрепинен 2007-жылы 14-февральдан дизимге алынды №01-044-санлы гуўалық берилген.
Мәнзил: Нөкис қаласы, Ерназар Алакөз көшеси №54
Тел.: 224-23-00
e-mail: uzniipnkkf@umail.uz, mugallim-pednauk@umail.uz
www.mugallim-uzliksiz-bilim.uz

Журналға келген мақалаларға жуўап қайтарылмайды, журналда жәрияланған мақалалардан алынған үзиндилер «Муғаллим ҳәм үзликсиз билимлендириў» журналынан алынды, деп көрсетилиўи шәрт. Журналға 5-6 бет көлеминдеги материаллар еки интервалда TIMES NEW ROMAN шрифтинде электрон версиясы менен бирге қабыл етиледи. Мақалада келтирилген мағлыўматларға автор жуўапкер.

МАЗМУНЫ

ТИЛ ҲӘМ ӘДЕБИЯТ

Shermatova Z. Grammar competence as a significant aspect of language teaching process 4

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ

Janabergenova A J. Smart texnikasi bo'yicha maqsadlarni belgilash va talabalarning motivatsiyasiga ta'sir qilish 9
Каримжанов А., Каримжанова Д. Таълим-тарбия жараёнида технологик тарздаги ҳодисалар ва тавсифлар 13
Жабборова О.М. Давлат олий таълим муассасалари тютерларининг фаолият асослари 16
Умарова З.А. Ўзбекистонда педагогик конфликтология муаммоларини ўрганиш тенденциялари 21
Тоштемирова С.А. Бўлажак тарих ўқитувчиларининг педагогик касбий компетентлигини ривожлантиришда инновацион ёндашувлар 24
Qurbonova M.F. Mustaqil ishlar jarayoni: "o'rganishdan- o'rgatishgacha" usuli 30
Kushnazarova Yu.K. Mathetics is an apprenticeship-as a direction for experience 35
Bekmuratov N.A., Tohirova G.Q. Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining ijodiy qobiliyatlarini shakllantirish imkoniyatlari 38
Yo'lchiev M.E. Texnika ta'lim yo'nalishlarida elektron ta'lim jarayonini amalga oshirish bosqichlari 42
Yo'lchiev M.E. Texnika ta'lim yo'nalishlarida masofali o'qitishning nazariy va didaktik asoslari 47
Bekmuratova Sh. N., Qodirova D.M. Texnologik yondashuv asosida bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchisining metodik tayyorgarligini takomillashtirish 52
Тоштемирова Н.П. Олий таълим муассасаларида талабаларнинг менежерлик ва лидерлик кўникмаларини ривожлантиришга лойиҳавий ёндашув 57
Исмаилов С.А. Таълимда ижтимоий шерикликнинг ҳуқуқий жиҳатлари 61
Сирожиддинова И.М. Талабаларда касбий-ижодий қобилиятларни ривожлантиришнинг усул ва воситалари 66
Акбарова М.Т. Ёшларни китобхонликка йўналтириш ва ақлий салоҳиятини юксалтириш 69
Алижонова М.Р. Бўлажак қишлоқ хўжалиги мутахассисларида миллий қадриятларга оид тушунчаларни ривожлантириш долзарб педагогик муаммо сифатида 73
Бабахолов Ғ.Т. Оилада ишбилармонликни шакллантиришнинг маънавий-маърифий масалалари 77
Халилов Ф.Ф. Бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларини тарбия фанини ўқитишга тайёрлашда шарқ муттафаккирларининг педагогик ғояларидан фойдаланиш 81
Рахмонова З. Педагогика олий таълим муассасалари талабалари касбий кўникмаларининг педагогик хусусияти 86
Болтабоев И. Бўлажак ўқитувчиларда бадий-эстетик компетентликни шакллантириш технологиялари 90
Toshtemirova M.A. Darsdan tashqari vaqtlarda o'quvchilarda ekologik tarbiyani amalga oshirishning mavjud holati va imkoniyatlari 95
Каримов К.А. Масофавий таълим профессионал таълим тизими раҳбар ва педагог кадрларини малакасини оширишнинг ташкилий-дидактик шакли сифатида 98

МИЛЛИЙ ИДЕЯ ҲӘМ РУЎХЫЙЛЫҚ ТИЙКАРЛАРЫ, ТАРИЙХ, ФИЛОСОФИЯ

Абдуллаев А.А. Паркент тумани микротопонимларини тарихий этимологик тадқиқ қилишда лингвомаданий жиҳатлар 102
Ғанибаева Б.Ш. "Янги ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси"ни ўрганиш методикаси 106

ФИЗИКА, МАТЕМАТИКА, ИНФОРМАТИКА

Beketov N.A. Matematikani oʻqitishda oʻquvchilarning kasbiy tayyorgarliklarini tashkil etish 110
Алимов Б.Н. Масалаларнинг кўринишини ўзгартириш ўқитишни касбга йўналтирилганлик воситаси сифатида 114
Наримбетова З.А. Умумий ўрта таълим мактабларида геометрия фанини ўқитишнинг узвийлиги 119

БАСЛАЎЫШ КЛАСС, МЕКТЕПКЕ ШЕКЕМГИ ТӘРБИЯ

Abdullayeva B.P. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilariga futbol o'yinini o'rgatish texnikasi 122
Хурвалиева Т.Л. Мактабгача ёшдаги болаларни атроф олам билан таништиришда ўйин технологияларидан фойдаланиш имкониятлари 128
Ташпулатова Д.М. Бошланғич синф ўқувчиларини таълимнинг кейинги босқичларига тайёрлаш 132
Tojiboeva G.R. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisi kasbiy kompetentligining darajalari 135
Орипова Н.Х. Вариатив моделлаштиришнинг ўзига хос хусусиятлари 139
**G`ulomova X., Bakiyeva H.** Savod o'rgatish davrida o`quvchilarni grammatik-orfografik bilimlarni amaliy o'zlashtirishni ta`minlovchi mashqlar 142
Musurmonova M., Sultonov T.M. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematikadan masalalar yechish ko'nikmasini shakllantirishning metodik imkoniyatlari 146
Мамбеталиев Қ. А. Бастауыш сыныпта ана тілі пәнін тиімді оқытып үйретудің сапасын арттыруда мәтінмен жұмысты ұтымды ұйымдастыру 151

ФИЗИКАЛЫҚ ТӘРБИЯ ҲӘМ СПОРТ

Исмоилова М.Ш. Талабалар жисмоний тарбия жараёнларининг мазмуни 156

xil natijalar berishi mumkin.Darsning o'yin shakli sport o'yinlarini o'qitish metodikasining asosi hisoblanadi. Dars qiziqarli o'yin sifatida o'tkazilishi kerak.

Adabiyotlar:

1. Adashkevichene E. Y. Bolalar bog'chasida sport o'yinlari va mashqlari. - M.; Ma'rifat, 1992 yil.
2. Vine H. Futbol o'ynashni qanday o'rganish kerak: yoshlar uchun texnik mukammallik maktabi / H. Vine. - Per. ital bilan. - M .: Terra-Sport; Olympia Press, 2004 .-- 244 p.
3. Dmitrienko T.I. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun sport mashqlari va o'yinlari. - Kiev, 1983 yil.
4. Keneman A.V .; Xuxlaeva D.V. "Maktabgacha yoshdagi bolalarni jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi". M .: Ta'lim, 2007 yil
5. T.I.Osokina «Bolalar bog'chasida jismoniy madaniyat». M .: Ta'lim, 2008 yil.
6. Mosyagin, S.M. 6-9 yoshli yosh futbolchilarni tayyorlash uchun dars dasturi. Futbol nazariyasi va metodologiyasi: Rossiya futbol ittifoqi nashri / S.M. Mosyagin, M.A. Godik, I.A. Shvykov. - Olimpiya; Man, 2007. - Ed. № 28. - 39 b.
7. Penzulaeva L.I. «5-6 yoshli bolalar bilan jismoniy madaniyat darslari». M .: Ta'lim, 2004 yil.
8. Usakov V.I.Maktabgacha yoshdagi bolalar tomonidan sport o'yinlarini dastlabki o'rganish metodologiyasining xususiyatlari. - Krasnoyarsk. 1996 yil.

РЕЗЮМЕ

Bu maqolada maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyalanuvchilariga futbol elementlarini o'rgatish texnikasi haqida so'z yuritilgan. Maqolada bolalarga futbol o'yini elementlarini o'rgatishda nimalarga e'tibor berish zarurligi ta'kidlab o'tilgan. Bolalarga futbolni o'rgatish qonun qoidalari, o'yinni tashkil qilish tartibi, o'yinga tayyorgarlik mashqlari, o'yin otkazish uchun maydon tanlash va maydonni o'yinga mos holda jihozlash, bolalarni o'yin qoidalari bilan tanishtirish haqida aytib o'tilgan.

РЕЗЮМЕ

В статье рассматривается методика обучения дошкольников элементам футбола. В статье рассказывается, на что следует обращать внимание при обучении детей футбольного матча. Правила обучения детей футболу, порядок организации игры, подготовка к игре, выбор поля для игры и оборудования поля в соответствии с игрой, ознакомить детей с правилами игры.

SUMMARY

The article discusses the methodology of teaching preschoolers to the elements of football. The article explains what to look for when teaching children a soccer match. The rules for teaching children football, the procedure for organizing the game, preparing for the game, choosing the field for the game and the equipment of the field in accordance with the game, to familiarize children with the rules of the game.

МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАРНИ АТРОФ ОЛАМ БИЛАН ТАНИШТИРИШДА ЎЙИН ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ИМКОНИЯТЛАРИ

Хурвалиева Т.Л.

ТВЧДПИ "Мактабгача таълим методикаси" кафедраси доценти, п.ф.н.

Таянч сўзлар: ўйин, дидактик ўйин, технология,атроф олам, компетенция, коммуникатив, "Мен" образи, комплекс, фланелеграф,малака, қадрият.

Ключевые слова: игра, дидактическая игра, технология, окружающий мир, компетенция, коммуникативность, образ «Я», комплекс, фланелеграф, умение, ценность.

Key words: game, didactic game, technology, surrounding world, competence, communicativeness, "I" image, complex, flannelegraph, skill, value.

Ўйин технологиялари мактабгача таълимнинг асосий пойдевори ҳисобланади. Ўйин технологиясининг вазифалари мавжуд бўлиб, улар ўйин ҳаракатлари орқали болаларни катталар ва тенгдошлар ўртасидаги ўзаро муносабатларнинг элементлари ҳақида тушунча бериш орқали тарбиялаш; ахлоқий маданиятни шакллантириш ва

амалиётда ўйинни ташкил этишга қўйилган замонавий талаблардан фойдаланишга ёрдам бериш; ўйин жараёнида болаларда фаол бўлиш кўникма, малакаларини ривожлантириш ва такомиллаштиришдан иборат. Ўзаро муносабатлар ўйин бошлангунича ёки ўйин жараёнида амалга ошади, яъни ролларни тақсимлаш, ўйин қоидалари билан танишиш, атрибутлар танлаш ва тайёрлаш, ўйинни ижро этиш вақтида турли хил ҳаракатларни бажариш келишиб олинади. Ўйин орқали бола ўзи ва ўзгаларни, атроф оламни англайди ҳамда ўзининг ҳиссиётларини ифодалайди.

Болаларни атроф олам билан таништириш мактабгача таълим жараёнида "Илк қадам" Давлат ўқув дастури асосида амалга оширилади. Ушбу дастур мактабгача ёшдаги болаларга таълим беришда компетенциявий ёндашув, бола шахсини ҳаётга тайёрлаш, унда ҳаётий муҳим масалаларни ҳал қилиш учун зарур ахлоқий меъёр ва қадриятларни ўзлаштириш, бошқа инсонлар билан мулоқот қилиш, "Мен" образини яратиш билан боғлиқ фаолият усулини шакллантиришни кўзда тутади[1].

Бола ўз оламини тасаввур қилиши, ўз оламига киришининг табиий йўли бу ўйин ҳисобланади. Ўйин жараёнида қийинчилик ва муаммоларни енгишни ўрганади. Боланинг ўзлигини англашида ўйин алоҳида аҳамиятга эга.Ўйиннинг хусусияти шундаки, биринчидан ўйин жараёнида бола реал ҳаракатларни, воқеликни ижро этади, иккинчидан эса бу ҳаракатлар болада характерни шаклланишига туртки беради [3]. Болаларнинг жисмоний, маънавий, психик-эмоционал (руҳий-ҳиссий) жиҳатдан ривожлантиришда ўйин муҳим ўрин эгаллайди.

Мактабгача ёшдаги болаларни атроф олам билан танишиштиришда ўйин технологияларидан оқилона фойдаланиш орқали бўлажак бошланғич синф ўқувчиларда коммуникатив компетенция (мулоқот воситаларидан турли вазиятларда фойдалана билиш кўникмаси); ўйин компетенцияси (боланинг ўйин жараёни ва уни ташкил қилишда тажриба, билим ва кўникмалардан ижодий фойдаланиши таълимий-тарбиявий жараён учун асос ҳисобланади);ижтимоий компетенция (ҳаётий вазиятларда катталар ва дўстлари билан мулоқотда ахлоқ қоидалари ва меъёрига риоя қилган ҳолда ўзини тута олиш маҳорати); билиш компетенцияси (атрофдаги оламни онгли равишда идрок қилиш ва олинган билим, кўникма, малака ва қадриятлардан ўқув ва амалий топшириқларни ҳал қилиш учун фойдаланиш) шаклланишига эришилади [1].

Юқорида санаб ўтилган компетенцияларнинг болаларда шаклланганлигини ўрганишда оғзаки, кўргазмали, амалий методлардан якка тартибда, педагогик вазиятга қараб аралаш тарзда фойдаланилади. Қуйида "Илк қадам" ўқув дастури асосида 5-7 ёш болалар учун атроф оламга оид дидактик ўйинлардан намуналар келтирамиз. Мактабгача таълим жараёнида ўйинларни ташкил этишда оғзаки, кўргазмали ва амалий методлардан комплекс тарзда фойдаланилади.

5-7 ёшдаги болалар учун "Менинг хонам" ўйини.

Мақсад. Болаларда ўз хонаси қандай бўлиши кераклиги ҳақидаги тасаввурларни шакллантириш. Хонада қандай мебел ва жиҳоз, нарса-буюмлар, ўйинчоқ ва китоблар бўлиши лозимлигини аниқлаш. Фазони идрок қилишни ривожлантириш.

Керакли жиҳозлар. Ҳар бир тарбияланувчига биттадан оқ қоғоз (бўш хона), мебел (кроват, кийим жавони, стол, стул) ва жиҳозлар, ўйинчоқ, тўқ ва ёрқин рангдаги пардалар расми, хона ўсимлиги, китоблар ва компьютер расми.

Ўйин қоидаси:

– ўйин иштирокчилари 5-6 нафар бўлади.
– ҳар бир иштирокчи мустақил равишда фаолият юритади.
– расмларни ўз хоҳишга кўра танлайди.

- топшириқни тез бажарган ва хонани қандай жиҳозлаганини тушунтириб берган бола ғолиб саналади.

Ўйиннинг бориши. Тарбиячи ўйин ҳақида қисқача савол-жавоб ўтказади ва қуйидаги саволларни беради. Болалар сизни уйингизда алоҳида хонангиз борми?, Агар хонангиз бўлса, уни қандай жиҳозлаш керак?, Хонада нималар бўлиши керак?. Стол устида хонангиз учун керакли бўлган барча мебел, жиҳоз ва буюмларнинг расми қўйилган.Ўз хонангизни (оқ қоғозга) безатинг. Ўзингиз ёқтирган расмларни танлашингиз мумкин. Буюм ва нарсаларни жойлаштиринг. Нима учун шу буюмларни танлаганлигингизни сўзлаб беринг.

Изоҳ: Болалар топшириқни мустақил равишда бажаради. Кейин навбат билан хонани қандай жиҳозлаганини гапириб беради. Ўйин якунида натижалар таҳлил қилинади. Топшириқни тез ва сифатли бажарган болалар рағбатлантирилади.

“Уйимизни безатамиз” ўйини.

Мақсад. Болаларда мебеллар тури ҳақидаги билимларни мустаҳкамлаш. Уй ва хоналарни жиҳозлашда фойдаланиладиган жиҳозлар, нарса ва буюмлар, хона гулини жойлаштириш ҳақидаги тасаввурни кенгайтириш. Маиший ускуналар ва уларнинг вазифаларини англашга ўргатиш.

Керакли жиҳозлар: Хоналар (меҳмонхона, ётоқхона, болалар хонаси, ошхона) учун турли шаклдаги ва рангдаги қоғозлар. Уй жиҳози, маиший ускуна (ойнаи жаҳон, музлатгич, ҳаво совутгич, ошхона жиҳози) ва мебеллар, жавон, китоблар, гиламлар, хона гули, дераза учун турли рангдаги пардалар.

Ўйин қоидаси.

- Хоналар учун қанча керакли жиҳозлар расми тайёрланган бўлса, шунча бола иштирок этади.
- Ўйин топшириғи якка тартибда бажарилади,тенгдоши билан маслаҳатлашиш мумкин эмас.
- Топшириқни тез бажарган бола ғолиб саналади. Ўз фаолияти ҳақида дизайнер (тарбиячи ёки болалардан бири бўлиши мумкин)га сўзлаб беради.

Ўйиннинг бориши.

Ҳар бир тарбияланувчи тарбиячи тавсияси бўйича ўзи хохлаган хона учун қанча мебел ва жиҳозлар кераклигини танлайди, қоғозлар уйнинг хоналарига мос ранг ва шаклда бўлади. Нима учун шундай безатганини сўзлаб беради. Тарбиячи ўйин жараёнини кузатади, ҳар бир иштирокчининг фаолиятини назорат қилади. Энг самарали ишлаётган болалар фаолиятини бошқалар билан муҳокама қилади. Ўйин якунида натижалар таҳлил қилинади.

Изоҳ. Бу ўйинмураккаброқ бўлиб, бола танлаган хонага мос мебел, нарса-буюмларни ўйлаб танлаши талаб этилади, масалан, меҳмонхона учун қандай жиҳоз ва гиламлар, мебел, парда, хона гули қўйиш лозимлигини аниқлаши керак. Ётоқхона, болалар хонаси ва ошхонага қандай мебел, жиҳозлар қўйилишини билиши керак.

“Бизнинг шаҳар ва қишлоқ” ўйини.

Мақсад. Болаларда шаҳар ёки қишлоқда яшовчи аҳолини турмуш тарзи, фаолияти ҳақидаги билимини кенгайтириш. Шаҳар ва қишлоқ ўртасидаги фарқни аниқлаш. Болаларда мантиқий фикрлаш кўникмасини шакллантириш. Атроф олам ҳақидаги маълумотларни умумлаштириш. Катталар меҳнатига ҳурмат ҳиссини тарбиялаш.

Керакли жиҳозлар: шаҳар ва қишлоқ тасвирланган баланд бинолар, иншоот, транспорт воситалари (автобус, трамвай, метро), кинотеатр ва сайлгоҳ, завод, фабрика, кўп қаватли уйлар, стадион, мактаб ва боғчаларнинг расми. Турли касб

эгалари: комбайнчи, сут соғувчи, ишчи, қурувчи, деҳқон, боғбон ва шифокорларнинг расми.

Ўйин қоидаси.

– Гуруҳ бўлиб ўйналади.
– Гуруҳларда 3-4 нафар иштирокчи қатнашади.
– Топшириқни тўғри ва тез бажарган гуруҳ ғолиб ҳисобланади.

Ўйиннинг бориши. Болалар ихтиёрий равишда иккита гуруҳга ажратилади. Биринчи гуруҳшаҳар қиёфасини тузади. Иккинчи гуруҳ эса, қишлоқни. Тарбиячи болаларни ўйин қоидаси билан таништиради. Улардан шаҳар ва қишлоқни бир-биридан фарқини айтиб беришини сўрайди. Болалар керакли расмларни танлаб олиб, қишлоқ ёки шаҳар сюжетини ясайди.

Изоҳ. Тарбиячи болаларни топшириқни тўғри бажараётганлигини назорат қилади ва йўналтириб туради. Ўйин якунида топшириқни тўғри ва тез бажарган болалар рағбатлантирилади.

“Юлдузлар сайёраси” ўйини.

Мақсад. Болаларга инсоният атрофдаги борлиқ билан боғлиқлигини тушунтириш. Юлдузлар туркуми билан таништириш. Хаёл ва ижодий тафаккурни ривожлантириш. Юлдузлар шакли ҳайвонлар ёки қушларга ўхшаш экани ҳақида тасаввурларни шакллантириш.Атроф оламга эҳтиёткорона муносабатда бўлишни тарбиялаш.

Керакли жиҳозлар: фланелеграф ёки дераза ойнаси. Рангли қоғозлардан қирқилган турли шаклдаги юлдузлар туркуми, альбом варағи, проектор, компьютер.

Ўйин қоидаси.

– Ўйин иштирокчилари 5 ёки 6 нафардан иборат бўлади.
– Бошқа ўйинчиларга халақит бермаслик.
– Бошқа болаларнинг жавобини диққат билан тинглаш.
– Топшириқни мустақил бажариш ва сўзлаб бериш.
– Топшириқни тўғри ва тез бажарган ўйинчи ғолиб бўлади.

Ўйиннинг бориши.

Тарбиячи юлдузли осмон расми ёки видеороликни кўрсатади. Болажонлар сизни “Юлдузлар сайёраси”га саёҳатга таклиф қилмоқчиман. (Тарбиячи олдиндан тайёрланган хонага болаларни олиб боради. Турли шаклдаги (ҳайвон ва қушлар тасвирланган) юлдузлар девор, дераза ойнасига илинган бўлади). Мана болалар “Юлдузлар сайёраси”га келдик. Кўряпсизми бу жойда турли юлдузлар жойлашган, улар ҳайвон ва қушларга ўхшайди масалан, катта айиқ, кичик айиқ, кичик от, катта ит, кичик ит, бўри, тулки, жирафа, товус, қарға, каптар,оққуш, турна, бургут, илон, олтин балиқ, қисқичбақа ва кит.

Тарбиячи: Болажонлар стол устида турли шаклдаги юлдузлар қўйилган, уларни девор ёки (деразадаги) ўхшаш шаклга мосини топинг. Болалар юлдузларни топади ва дераза (ёки девор) ёнига олиб боради. Тарбиячи юлдузларни келиб чиқиши ҳақидаги афсоналардан бирини айтиб беради. Топшириқни тўғри бажарган ўйин иштирокчилари рағбатлантирилади.

“Светофор” ўйини.

Мақсад. Болаларда кўча ҳаракати қоидаларига оид билим ва кўникмаларини мустаҳкамлаш. Светофор белгиларига кўра ҳаракатланишга ўргатиш. Йўловчи, ҳайдовчи ва йўл ҳаракати ходими ролини ижро этиш

Керакли жиҳоз. Светофор, уйлар, автоулов, кўча, ҳайдовчи, шофер, йўловчи, пиёдалар ўтиш жойи макети.

Ўйин қоидаси.

- ўйинда 5-6 нафар иштирокчи қатнашади.
- болалар ўзи ижро этмоқчи бўлган рол (ҳайдовчи, йўловчи, йўл ҳаракати ходими)ларни танлайди.
- болалар йўл ҳаракати қоидаларига риоя қилган ҳолда ролни бажаради.
- ўйин якунида энг яхши йўловчи ва ҳайдовчилар эълон қилинади.

Ўйиннинг бориши. Тарбиячи болалар биланкўча ҳақида суҳбатлашади.

Болалардан кўчада нималар жойлашганлигини сўрайди. (Болалар кўчада уй ва бинолар, савдо дўкони, дарахтлар, светофор, пиёдалар ўтиш жойи ва йўловчилар юриши учун йўлаклар борлиги ҳақида сўзлаб беради). Сўнгра болалар йўл ҳаракати тасвирланган макетларни кўздан кечиради. Тарбиячи болаларга танлаган роли бўйича ўйинни бошлашни таклиф қилади. Болаларга йўлдан ўтганда светофор белгилари яъни қизил ранг кўрсатилганда-тўхташ, сариқ рангда тайёргарлик ва яшил рангда юриш кераклигини эслатади.

Йўл ҳаракати ходими йўлда юраётган автоуловларни кузатади. Ҳайдовчи светофор чироқи (болалардан бири светофорнинг учта рангини навбат билан алмаштириб туради, йўловчи ва шофёрлар шунга кўра ҳаракатланади)га қараб автоуловни ҳайдайди. Йўловчилар пиёдалар ўтиш жойидан ўтади. Тарбиячи болалар фаолиятини кузатади ва йўналтириб туради. Ўйин якунида йўл ҳаракати қоидаларига амал қилган болалар рағбатлантирилади.

Адабиётлар:

1. Грошева И.В,.Евстафьева Л.Г,.Махмудова Д.Т,.Набиханова Ш.Б,.Пак С.В, Джанпеисова Г.Э. “Илк қадам” мактабгача таълим муассасасининг давлат ўқув дастури. Т.: 2018.- 59 б.
2. Дыбина О.В. Ребёнок и окружающий мир. Программа и методические рекомендации. Для занятие с детьми 2-7 лет. Изд.Мозаика-синтез., 2017-123 с.
3. Усова А. П. Роль игры в в детском саду.Для студ. высш. пед. учеб. заведений. / Т. П. Авдулова. – М.: Академия, 2009. - 203 с.
4. Файзуллаева М,.Рустамова М. Атроф олам билан таништириш методикаси (Мактабгача таълим муассасалари тарбиячилари учун).Т.:-2019-31.
5. Қодирова Ф.Р., Жўраева Н.Т. Мактабгача таълимда замонавий ёндашувлар ва инновациялар. ЎУМ. ТДПУ хузуридаги ХТХҚТМОХМ.Т.:2018-158 б
6. Экслайн В. Игровая терапия издательство: Изд-воинститута Психотерапии,М.: 2007-4216 с.

РЕЗЮМЕ

Мақолада болаларни атроф олам билан таништиришда ўйин технологияларининг аҳамияти ёритилган. Ўйинни ташкил этиш мазмуни ва методикаси баён этилган. Атроф оламга оид дидактик ўйинлардан намуналар келтирилган.

РЕЗЮМЕ

В статье освещена важность игровых технологий в ознокомлении детей с окружающим миром. Описываются содержание и методика игры. Приведены примеры дидактических игр об окружающем мире.

SUMMARY

The article highlights the importance of gaming technologies in familiarizing children with the world around them. The content and methodology of the game are described. Examples of didactic games about the surrounding world are given.

БОШЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИНИ ТАЪЛИМНИНГ КЕЙИНГИ БОСҚИЧЛАРИГА ТАЙЁРЛАШ

Ташпулатова Д.М.

ТВЧДПИ

Таянч сўзлар: бошланғич, таълим, ўқувчи, тарбия, босқич, тайёрлаш, билим, кўникма, одатлантириш.